

7. SINIF SOSYAL BİLGİLER

FULLETEN

EFSANE

SBD NOTLARI

SB.7.3.2

OSMANLI DEVLETİ'NİN UYGULAMAYA KOYDUĞU YENİLİKLER

Konu Özetleri

SBD Bilgi

Kavram Kartları

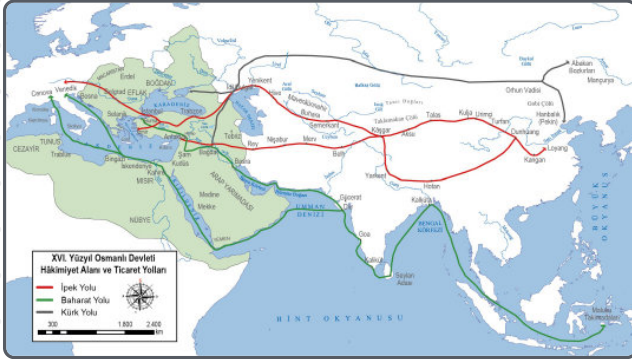
Kazanım Odaklı

HAZIRLAYAN

Muammer ASLAN

7.3.2/ OSMANLI DEVLETİ'NİN UYGULAMAYA KOYDUĞU YENİLİKLER

Öğrenme çıktısı: Değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin uygulamaya koyduğu yenilikleri **yorumlayabileceksiniz**. Anahtar kavramlar: **sömürgecilik, Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali, milliyetçilik, ıslahat, Lale Devri, Nizam-ı Cedid, Vaka-i Hayriye, Tanzimat, Islahat Fermanı, Kanun-i Esasi.**

Harita 3.10 · XVI. yy Osmanlı hâkimiyet alanı ve ticaret yolları

Harita 3.11 · XVI. yy sonrası toprak kayıpları

XVI. YÜZYILDA GÜÇ, SONRASINDA GERİLEME

XVI. yüzyılda Osmanlı karada ve denizde etkili; üç kıtada geniş topraklar → büyük **siyasi güç**; denetlediği **İpek ve Baharat Yolları**, liman kentleri (İstanbul, İskenderiye, Halep, Bursa) gümrük ve ticaret geliriyle ekonomiyi besledi. Bu üstünlük zamanla kaybedildi: **Coğrafi Keşifler**le ticaret yolları değişti, Avrupa bilim-teknikte ilerledi, Osmanlı yenilikleri geç ve kalıcı olmayan biçimde yaptı, uzun savaşlar hazineyi zayıflattı → **toprak kayıpları** siyasi ve ekonomik gücü azalttı (gelir, asker, itibar kaybı).

XV-XVI. yy

Coğrafi Keşifler,
sömürgecilik ·
Rönesans (14-16.
yy)

XVI. yy

Reform (1517
Luther)

XVII-XVIII. yy

Aydınlanma Çağı

XVIII. yy

Sanayi İnkılabı
(İngiltere) · 1789
Fransız İhtilali

Osmanlı'da

1718-30 Lale Devri
→ III. Selim Nizam-ı
Cedit → II.
Mahmud (1826
Vaka-i Hayriye) →
1839 Tanzimat →
1856 Islahat →
1876 Kanun-ı Esasi

Avrupa'da 15. yüzyıldan itibaren siyasi, ekonomik ve düşünce alanlarında yaşanan gelişmeler yalnızca Avrupa'yı değil dünyayı etkiledi; Osmanlı Devleti de bu değişimlerden etkilenerek zamanla **askerî, sosyal, kültürel, ekonomik ve idari** alanlarda yenilikler (ıslahat) yaptı. Amaç: devletin **eski gücüne** kavuşması, Avrupa karşısındaki üstünlüğün yeniden sağlanması.

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** Haritadan "Osmanlı'nın siyasi gücü hakkında yorum" · "Ticaret yollarını denetlemek ekonomiye nasıl katkı sağlar?" · "Osmanlı gücünü neden koruyamadı?" · Avrupa'daki gelişme-Osmanlı'daki yenilik eşleştirmesi (zaman şeridi).

KAVRAMLAR

Hâkimiyet alanı: Bir devletin kontrol ettiği topraklar.

Gümrük: Sınırdan geçen maldan alınan vergi.

Islahat: Yenilik, düzeltme hareketi.

Yüzyıl: 100 yıllık dönem (XVI. yy = 1500'ler).

Ticaret yolu: Malların taşındığı ana güzergâh.

Toprak kaybı: Savaş ve antlaşmalarla toprak yitirme.

Denge: Güçler arası uyum durumu.

COĞRAFİ KEŞİFLER VE SÖMÜRGEÇİLİK

3. ÖĞRENME ALANI · ORTAK MİRASIMIZ

7. SINIF

7.3.2 COĞRAFİ KEŞİFLER VE SÖMÜRGEÇİLİK

Görsel 3.16 · Denizaşırı seyahatler

Görsel 3.19 · Kolomb

Görsel 3.17 · Vasco da Gama

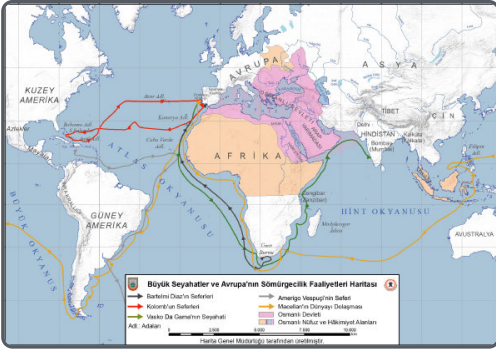

Görsel 3.21 · Keşfedilen ürünler

SÖMÜRGEÇİLİK VE DENİZ SEYAHATLERİNİN NEDENLERİ

Sömürgecilik: bir devletin sınırları dışındaki toprakları askerî güç ya da çeşitli yollarla ele geçirip halkın **kaynaklarını kendi çıkarı** için kullanması; yeni yol ve kıtaların keşfiyle hız kazandı. 15-16. yy'da **Portekiz ve İspanya** öncülüğünde uzun deniz seyahatleri.

Nedenleri: Osmanlı'nın İpek ve Baharat Yollarını kontrol etmesi → **yeni ticaret yolu** arayışı · Doğu'nun baharat, ipek, altın, gümüşüne ulaşma isteği · zenginleşmek isteyen **kralların desteği** · Müslümanlardan öğrenilen **pusul** ve haritacılığın gelişmesi · okyanusa dayanıklı **büyük gemiler** · Hristiyanlığı yayma isteği, merak.

Harita 3.12 · 15-16. yy büyük seyahatler

DENİZCİ	KEŞFİ
Bartolomeu Dias (1487)	Portekizli; Ümit Burnu 'na ulaştı
Kristof Kolomb (1492)	Amerika'nın doğusundaki adalara ayak bastı, burayı Hindistan sandı; Amerigo Vespucci yeni kıta olduğunu fark etti
Vasco da Gama (1497)	Ümit Burnu'nu geçerek deniz yoluyla Hindistan 'a ulaşan ilk Avrupalı
Macellan (1519-21)	Sürekli batıya giderek dünyayı dolaşmaya çalıştı; öldürölünce seferi Del Cano tamamladı → Dünya'nın yuvarlak olduğu kanıtlandı

SONUÇLARI · AVRUPALILAR İÇİN

Bilinmeyen uygarlıklar, yeni bitki-hayvan türleri; **patates, domates, mısır, kakao, vanilya** · altın, gümüş ve tarım ürünleriyle **zenginleşme** · Akdeniz yolları önemini yitirdi, **Atlas Okyanusu** limanları gelişti · **burjuva sınıfı güçlendi** → Rönesans, Aydınlanma · Dünya'nın yuvarlaklığı kilisenin görüşüyle çelişti → Reform

YERLİ HALKLAR İÇİN

Hristiyanlık, dil ve kültür **zorla** yayıldı · **salgın hastalıklar**, nüfus azalması · geleneksel yaşam ve kültürel değerler zarar gördü · Avrupa'dan yoğun göç → **Aztek, Maya, İnka, Aborjin** kültürleri yok olma tehlikesi · kaynakların sömürülmesi

OSMANLI İÇİN

İpek ve Baharat Yolları **önemini kaybetti** · Karadeniz-Akdeniz ticareti ve liman şehirleri geriledi · devlet gelirleri büyük oranda azaldı · yolları canlandırmak için Avrupalılara **ticari ayrıcalıklar** (kapitülasyon) verildi ama yeterli olmadı → ekonomi **olumsuz** etkilendi

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Coğrafi Keşiflerin nedenleri?" · Denizci-keşif eşleştirmesi (Macellan → dünyanın yuvarlaklığı; Vasco da Gama → Hindistan). "Keşifler Osmanlı ekonomisini nasıl etkiledi?" → ticaret yolları önem kaybetti. "Sömürgeciliğin yerli halklar için sonuçları?"

KAVRAMLAR

Sömürgecilik: Başka toprakların kaynaklarını sömürme.

Ümit Burnu: Afrika'nın güney ucu.

Burjuva: Ticaretle zenginleşen sınıf.

Yerli halk: Bir bölgenin asıl sakinleri.

Aborjin: Avustralya'nın yerli halkı.

Coğrafi Keşifler: Yeni yol ve kıtaların bulunması.

Pusul: Yön bulma aleti.

Kapitülasyon: Yabancılar verilen ticari ayrıcalık.

Aztek-Maya-Inka: Amerika'nın yerli uygarlıkları.

7.3.2/ RÖNESANS VE REFORM

Görsel 3.24 · 15.
yy'da matbaa

**Görsel 3.26 ·
Atina Okulu
(Raphael)**

RÖNESANS (14-16. YY) · NEDENLERİ

"Yeniden doğuş": düşünce, sanat, edebiyat, bilim ve teknikte büyük değişim;
İtalya'da başladı, Fransa, Almanya, İngiltere'ye yayıldı; kilise baskısından sıyrılıp
akıl ve bilime yönelme. **Nedenleri:** Haçlı seferlerinde Müslümanlardan öğrenilen
matbaa → kitapların çoğalması · Eski Roma-Yunan ve İslam dünyasının bilimsel
 eserlerinin incelenmesi · **İstanbul'un fethiyle** Doğu Roma'dan kaçan bilim
 insanlarının eserleri · zenginleşen **burjuvanın** sanat-bilim desteği · seyahatlerle
 kilisenin yanlışlarının anlaşılması, papaya güvenin azalması.

RÖNESANS'IN SONUÇLARI

Bilim, sanat, edebiyat, düşünce ve eğitimde gelişme (Leonardo da Vinci, Michelangelo; Galileo, Kopernik) · akıl, **deney ve gözlem**; modern bilimin temelleri · **Hümanizm** (insan merkezli düşünce) · kilisenin etkisi azaldı, özgür düşünce · matbaayla bilgiye erişim, eğitimde ilerleme · Reform ve Aydınlanma'ya zemin

OSMANLI'YA ETKİSİ

Osmanlı Avrupa'daki bilimsel-teknik gelişmeleri takip etti;
17. yy'dan itibaren **islahat düşüncesi** önem kazandı;
haritacılık, astronomi, matematik, tıp eserleri aktarıldı;
topçuluk ve mühendislikte **askerî yenilik ihtiyacı** doğdu;
minyatür ve süslemede kısmi değişim

REFORM (16. YY) · NEDENLERİ VE BAŞLAMASI

Kilisenin bozulmuş düzenine ve din görevlilerinin baskısına karşı **dinî yenilik** hareketi. Katolik Kilisesi din, eğitim, bilim ve siyasette büyük güçtü; din görevlilerinin çıkarıcılığı, **afroz** (dinden çıkarma), **enterdi** (bir bölgeyi dinî haklardan mahrum bırakma), **endüljans** (para karşılığı günah bağışlama belgesi) tepki doğurdu. Diğer nedenler: Rönesans'la özgür düşünce ve sorgulama · **matbaayla İncil'in çoğalması** → halk yanlışları fark etti · kilise zenginken halkın yoksulluğu.

Martin Luther Almanya'da başladı; kilise aforoz etmek istedi; 1517'de kiliseyi eleştiren bildirisini (**95 Tez** **Wittenberg** Kilisesi'nin kapısına astı → halk destekledi, Fransa ve İngiltere'ye yayıldı.

Görsel 3.27 · Endüljans

**Görsel
3.28 ·
Martin
Luther**

Görsel
3.29 · 95
Tez

REFORM'UN SONUÇLARI

Katolik Kilisesi'nin baskısı azaldı, **düşünce ve inanç özgürlüğü** güçlendi · yeni **mezhepler** (Protestanlık...) ve **mezhep savaşları** · kilisenin eğitimdeki etkisi azaldı, bilim-sanat gelişti · Papa'nın siyasi gücü azaldı, **kralların otoritesi** güçlendi

OSMANLI'YA ETKİSİ

Osmanlı farklı din ve mezheplerin barış içinde yaşamasına önem verdiğinden Reform Osmanlı'yı **doğrudan etkilemedi**; gayrimüslimler dinî baskı görmedi, inançlarını özgürce yaşadı. Avrupa'daki mezhep savaşları siyasi birliği zayıflattı → Osmanlı'ya karşı **Haçlı birliği** bir süre kurulamadı, Avrupa'daki ilerleyiş kolaylaştı

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Rönesans'ın ortaya çıkmasında etkili faktörler?" · "İstanbul'un fethi Rönesans'ı nasıl etkiledi?" · "Aforoz, enterdi, endüljans nedir?" · "Reform Osmanlı'yı neden doğrudan etkilemedi?" · "Mezhep savaşlarının Osmanlı'ya etkisi?" → Haçlı birliğinin engellenmesi.

KAVRAMLAR

Rönesans: Avrupa'da yeniden doğuş; bilim-sanat canlanması.

Hümanizm: İnsan merkezli düşünce.

Reform: 16. yy dinî yenilik hareketi.

Aforoz: Kişinin dinden çıkarılması.

Enterdi: Bölge halkının dinî haklardan mahrum bırakılması.

Endüljans: Para karşılığı günah bağışlama belgesi.

7.3.2 AYDINLANMA, SANAYİ İNKILABI, FRANSIZ İHTİLALİ

Görsel 3.31 · Isaac Newton

Görsel 3.32 · Immanuel Kant

AYDINLANMA ÇAĞI (17-18. YY)

Rönesans ve Reform'un ardından **akla ve bilime** dayalı düşünce: doğru bilgiye **akıl, gözlem ve deneyle** ulaşılır; bilimsel yöntem; felsefe, fizik, astronomi, matematikte ilerleme (**Newton, Kant, Montesquieu**). **Sonuçları:** özgürlük, eşitlik, demokrasi kavramları → **Fransız İhtilali**'ne zemin · akılcı-deneyisel düşüncenin teknik araçlara uygulanması → bilim üretime yansıdı → **Sanayi İnkılabı**'nin temeli. **Osmanlı:** gelişmeleri yeterince takip edemedi, geride kaldığını fark edip askerî-teknik ıslahatlara yöneldi; yenilikler kalıcı politika olmadığı için istenen başarı sağlanamadı.

SANAYİ İNKILABI (XVIII. YY İKİNCİ YARISI, İNGİLTERE)

James Watt'in **buhar makinesi** → el emeğine dayalı küçük atölyeler yerine makineli **fabrikalar**; daha fazla ve **ucuz** mal; ticaret gelişti, şehirler büyüdü; buharlı tren, gemi, dokuma tezgâhı. **Topluma etkisi:** kırdan kente göç, **işçi sınıfı**, ağır çalışma koşulları → sosyal sorunlar. **Ham madde ve pazar** ihtiyacı (kömür, demir, pamuk, kauçuk) → İngiltere, Fransa Afrika-Asya-Amerika'da **sömürgecilik hızlandırdı**.

Osmanlı'ya etkisi: Avrupa'nın seri ve ucuz malları el tezgâhlarını ve imalathaneleri zor duruma düşürdü → yerli üretim azaldı, imalathaneler kapandı, **işsizlik** arttı, ekonomi zayıfladı → siyasi ve askerî güç kaybı.

Görsel 3.33 · Fabrikalar

Görsel 3.34 · İşçi sınıfı

Görsel 3.35 · Osmanlı el tezgâhı (minyatür)

Görsel 3.36 · Bastille baskını

Görsel 3.37 · İhtilal sonrası meclis

FRANSIZ İHTİLALİ (1789)

Halkın **monarşiye** karşı ayaklanması. **Nedenleri:** savaş harcamalarıyla zayıflayan ekonomi · soylular ve din görevlileri vergi vermezken yükün **halkta** olması · kralların halktan uzak yaşamı · Aydınlanma'nın **özgürlük, eşitlik, adalet** fikirleri. **XVI. Louis** yeni vergi isteyince **14 Temmuz 1789 Bastille** Hapishanesi'nin ele geçirilmesiyle ihtilal başladı; kralın yetkileri sınırlandı, **halk egemenliği**; **İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi** → insanlar özgür ve kanun önünde eşit.

Milliyetçilik: "**her millete bir devlet**"; ortak dil, kültür, geçmiş → çok uluslu imparatorluklarda **bağımsızlık** hareketleri, parçalanma, yeni devletler.

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN OSMANLI'YA ETKİLERİ

Olumsuz (en önemli etki): milliyetçilik Balkanlar'daki gayrimüslim toplulukları etkiledi → **milliyetçi isyanlar** (Sırp, Yunan...) → dağılma süreci hızlandı (Kaynak A). **Olumlu:** adalet, eşitlik, özgürlük, demokrasi fikirleri → devleti bir arada tutmak için yenilikler: **1839 Tanzimat Fermanı** (can-mal güvenliği) · **1856 Islahat Fermanı** (gayrimüslimlere memurluk, okul açma) · **1876 Kanun-i Esasi** → meşrutiyet, **Meclis-i Mebusan** → halk yönetime katıldı.

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Aydınlanma'nın nedenleri ve sonuçları" tablosu. "Sanayi İnkılabı ilk nerede başladı, hangi güçle?" → İngiltere, buhar. "Sanayi İnkılabı sömürgecilik neden hızlandırdı?" → ham madde-pazar. "Fransız İhtilali'nin Osmanlı'ya en önemli etkisi?" → milliyetçilik, isyanlar. Ferman-tarih eşleştirmesi.

KAVRAMLAR

Aydınlanma Çağı: 17-18. yy akıl ve bilim çağı.

Sanayi İnkılabı: Makineli üretime geçiş.

İşçi sınıfı: Fabrikada ücretle çalışanlar.

Milliyetçilik: Her millete bir devlet düşüncesi.

Kanun-i Esasi: İlk Osmanlı anayasası (1876).

Bilimsel yöntem: Gözlem-deney-akılla bilgi edinme.

Buhar makinesi: James Watt'ın icadı.

Monarşi: Krallık yönetimi.

Meşrutiyet: Anayasalı ve meclisli krallık.

Ferman: Padişah buyruğu.

7.3.2 LALE DEVRİ VE III. SELİM DÖNEMİ YENİLİKLERİ

Görsel 3.38
· Lale

Görsel 3.39 · III. Ahmed Çeşmesi

Görsel 3.40 · Tulumacılar

LALE DEVRİ (1718-1730)

1718 Pasarofça Antlaşması ile başlar, **1730 Patrona Halil İsyanı** ile biter; adını İstanbul'da yetiştirilen lalelerden alır. Padişah **III. Ahmed**, sadrazam **Nevşehirli Damat İbrahim Paşa** → Batı ile yakın ilişki; kültür, sanat, bilimde Batı örnek alınarak **ilk modernleşme**.

Yenilikler: imar (kütüphaneler, çeşmeler, köşkler, bahçeler; III. Ahmed Çeşmesi; Muşkara → **Nevşehir**) · **1727 İbrahim Müteferrika** ve Said Efendi'nin **ilk Türk matbaası** (bazı ulema ve hattatlar karşı çıktı) · **Yirmisekiz Mehmed Çelebi** Fransa'ya elçi → Avrupa'daki gelişmeleri rapor etti (ilk geçici elçilik) · **1720 Tulumacılar Ocağı** (ilk itfaiye; ahşap ev yangınları) · **çiçek aşısı** yaygınlaştı · kâğıt ve kumaş üretimi, yeni kütüphaneler.

III. SELİM VE NİZAM-I CEDİD (1789-1807)

XVIII. yy sonunda askerî-idari gerileme → III. Selim köklü reformlara yöneldi; yenilikler "**Nizam-ı Cedid (Yeni Düzen)**": yalnız orduda değil eğitim, diplomasi, ekonomi, kültürde disiplin ve düzen.

Askerî: disiplinsiz Yeniçeri Ocağı'nın yanında Avrupa usulü **Nizam-ı Cedid Ordusu**; modern silahlar; topçu, humbaracı, lağımçı ocakları düzenlendi; donanma ve tersaneler yenilendi · **Eğitim:** **Mühendishane-i Berr-i Hümayun** (kara mühendishanesi) → subay; Avrupa dillerinden çeviriler · **Ekonomi:** ıslahat giderleri için **İrâd-ı Cedîd Hazinesi**; Azatlı kumaş, Beykoz kâğıt fabrikaları · **Diplomasi:** Londra, Paris, Berlin, Viyana'da **ilk daimî elçilikler**.

Görsel 3.41 · III. Selim

Görsel 3.42 · Nizam-ı Cedid Ordusu

VENN · LALE DEVRİ

Kültür, sanat, imar ağırlıklı · matbaa · geçici elçilik · itfaiye, çiçek aşısı · askerî yenilik yok

ORTAK ÖZELLİKLER

Batı örnek alındı · Avrupa'ya elçi gönderildi · yeni kurumlar ve fabrikalar · isyanla sona erdi (Patrona Halil / Kabakçı Mustafa)

III. SELİM DÖNEMİ

Askerî ağırlıklı · yeni ordu ve hazine · mühendishane · daimî elçilik · kapsamlı devlet reformu

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Lale Devri hangi antlaşmayla başlar, hangi isyanla biter?" · "İlk Türk matbaasını kim kurdu?" → İbrahim Müteferrika (1727). "Nizam-ı Cedid nedir?" · "İrâd-ı Cedîd Hazinesi neden kuruldu?" · Yenilik verilip "hangi dönem / hangi alan?" · İki dönemin benzer-farklı yönleri.

KAVRAMLAR

Lale Devri: 1718-1730 barış ve yenilik dönemi.

Patrona Halil İsyanı: 1730; Lale Devri'ni bitiren isyan.

Müteferrika: İlk Türk matbaasının kurucusu.

Nizam-ı Cedid: III. Selim'in 'Yeni Düzen' reformları.

Mühendishane: Askerî mühendislik okulu.

Pasarofça: 1718 antlaşması; Lale Devri'nin başlangıcı.

Sadrazam: Osmanlı'da başbakan.

Elçi: Devleti başka ülkede temsil eden görevli.

Yeniçeri: Osmanlı'nın maaşlı daimî askeri.

İrâd-ı Cedîd: Reformlar için kurulan yeni hazine.

II. MAHMUD, TANZİMAT VE SANAYİLEŞME

3. ÖĞRENME ALANI · ORTAK MİRASIMIZ

7. SINIF

7.3.2

II. MAHMUD, TANZİMAT VE SANAYİLEŞME ÇABALARI

Görsel 3.43
· II.
Mahmud

Görsel 3.44
· Asâkir-i
Mansûre

Görsel 3.45
· Muzika-
yi
Hümayun

II. MAHMUD DÖNEMİ (1808-1839)

Bozulan kurumları tamamen yeniledi; modern devlet teşkilatı. **Askerî:** 1826 Yeniçeri Ocağı kaldırıldı (**Vaka-i Hayriye**) → **Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye**; **Mekteb-i Harbiye** (Harp Okulu); **Muzika-yi Hümayun** (bando) · **İdari:** Divan kaldırıldı → **nazırlıklar (bakanlıklar)**; ilk **nüfus sayımı**; **posta teşkilatı**; karantina ve sağlık · **Kültürel:** 1831 **Takvim-i Vekayi** (ilk resmî gazete); **Mekteb-i Maârif-i Adliyye** (memur); **Mekteb-i Tıbbiye** ve Cerrahhane (doktor) · **Sosyal:** memurlara fes, ceket, pantolon; fiyat listeleri (narh).

TANZİMAT DÖNEMİ (1839)

Sultan **Abdülmecid** döneminde **3 Kasım 1839**'da **Mustafa Reşid Paşa**'nın hazırladığı **Tanzimat Fermanı (Gülhane Hatt-ı Hümayunu)** → yönetim, hukuk, askerlik, ekonomi ve toplumda yenilik; halka **can, mal, namus güvenliği**, adil vergi ve askerlik; amaç halkın devlete güvenini artırmak, Avrupa baskısını azaltmak. Padişah **ilk kez kendi yetkilerini kendi eliyle sınırladı**; hükümleri uygulandı → reformların anahtarı. **Meclis-i Maârif-i Umûmiye** (eğitim); özel gazeteler **Tercümân-ı Ahvâl, Tasvîr-i Efkâr**. Kavramlar: adalet, eşitlik, can-mal güvenliği, hukuk, eğitim, basın.

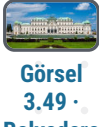
Görsel 3.46 · Tanzimat Fermanı'ndan bir bölüm

Görsel 3.47
· Kağıt
Fabrikası

Görsel 3.48
· Fişek
Fabrikası

Görsel 3.49
· Belvedere
Sarayı
(Vienna)

SANAYİLEŞME ÇABALARI VE TÜRK MODASI

Ekonomi tarıma ve el emeğine dayalıydı; Avrupa'nın ucuz malları esnafı bitirdi → Batı'daki fabrikalaşma örnek alındı: **sanayi mektepleri** (terzilik, dokumacılık, demircilik, dericilik); tekstil, cam, çini, **kâğıt, fişek** fabrikaları. Ancak **sermaye, teknoloji, nitelikli iş gücü** eksikliği ve **ulaşım** yetersizliği tam başarıyı engelledi. Kaynak E: makine, ham madde ve ustalar Avrupa'dan → "Türk kumaşı diyemeyiz" → yerli üretim olmazsa **dışa bağımlılık**, işsizlik, gelir kaybı.

Türk Modası (XVIII. yy Avrupa): Osmanlı kültürüne ilgi → ressamlar Osmanlı yaşamını resmetti; saraylar çini, halı ve desenlerle süslendi; Türk kıyafetleri moda; **kahve** kültürü ve kahvehaneler; mimaride kubbe, minare benzeri kule, sivri kemer, hilal-yıldız (**Belvedere Sarayı**: çatılar Türk çadırından, kubbeler miğferden esinli) → Osmanlı kültürel-sanatsal alanda da Avrupa'yı etkiledi.

ALAN	YENİLİK ÖRNEKLERİ	YAPILMA NEDENİ
Askerî	Nizam-ı Cedid, Asâkir-i Mansûre, Harbiye, mühendishane	Yeniçerilerin disiplinsizliği; Avrupa karşısında yenilgiler
Sosyal	Tulumbacılar, çiçek aşısı, karantina, nüfus sayımı, kıyafet, posta	Halk sağlığı ve düzeni, modern devlet
Kültürel	Matbaa, Takvim-i Vekayi, Tıbbiye, Maârif Meclisi, kütüphaneler	Bilgiye erişim, nitelikli insan yetiştirme
Ekonomik	İrâd-ı Cedîd, kumaş-kâğıt-fişek fabrikaları, sanayi mektepleri	Avrupa mallarıyla rekabet, gelir artışı, yerli üretim

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Vaka-i Hayriye nedir?" → 1826 Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması. "İlk resmî gazete?" → Takvim-i Vekayi. "Tanzimat Fermanı'nı kim hazırladı, özelliği?" → Mustafa Reşid Paşa; padişahın yetkisini sınırlaması. "Osmanlı sanayileşmesi neden başarısız oldu?" · Yenilik-alan-neden tablosu (kesin çıkar).

KAVRAMLAR

Vaka-i Hayriye: 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması.

Asâkir-i Mansûre: II. Mahmud'un kurduğu yeni ordu.

TEST MİNİ TEST

5 soru • yeni nesil • önerilen süre 8 dakika

Doğru: ___ / 5

1 Osmanlı Devleti'nin İpek ve Baharat Yollarını kontrol etmesi nedeniyle Avrupalıların yeni ticaret yolları arayışına girmesi aşağıdakilerden hangisinin nedenlerindendir?

- A) Reform hareketlerinin B) Coğrafi Keşiflerin
C) Fransız İhtilali'nin D) Lale Devri'nin

2 Martin Luther'in 1517'de kiliseyi eleştiren bildirisini Wittenberg Kilisesi'nin kapısına asmaya başlayan hareket aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rönesans B) Aydınlanma
C) Reform D) Sanayi İnkılabı

3 Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'ni aşağıdakilerden hangisi yönünden en çok etkilemiştir?

- A) Balkanlar'da milliyetçi isyanların çıkması B) Matbaanın kurulması
C) Akdeniz ticaretinin canlanması D) Yeniçeri Ocağı'nın güçlenmesi

4 • 1727'de ilk Türk matbaasının kurulması • Fransa'ya elçi gönderilmesi • Tulumbacılar Ocağı'nın kurulması

Bu yenilikler hangi dönemde yapılmıştır?

- A) Lale Devri B) III. Selim Dönemi
C) II. Mahmud Dönemi D) Tanzimat Dönemi

5 II. Mahmud Dönemi'nde 1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve yerine yeni bir ordu kurulmuştur.

Bu olay ve kurulan ordu aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Patrona Halil İsyanı – Nizam-ı Cedid B) Vaka-i Hayriye – Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye
C) Tanzimat – Mekteb-i Harbiye D) Kabakçı İsyanı – Yeniçeri Ocağı

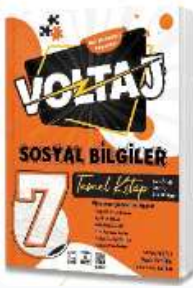
SORU	CEVAP	KISA ÇÖZÜM
1. Soru	B	Yeni ticaret yolu arayışı Coğrafi Keşiflerin nedenidir.
2. Soru	C	Luther'in 95 Tez'i Reform'u başlatmıştır.
3. Soru	A	Milliyetçilik Balkanlar'da isyanlara yol açmıştır.
4. Soru	A	Matbaa, elçilik ve itfaiye Lale Devri yenilikleridir.
5. Soru	B	Vaka-i Hayriye ile Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye kuruldu.

DAHA FAZLASI İÇİN OKUT!

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitap Tavsiyeleri

Yazılıdan 100 almaya hazır mısın? Bu sorularla kendini test ettin, şimdi sıra denemelerde ve bursluluk sınavlarında fark yaratmakta! **Voltaj Serisi** kitaplarıyla pratik yap, sınav maratonunda hep bir adım önde ol.

Sosyal Bilgiler Temel Kitap

- ✓ Konu özeti ve etkinlik.
- ✓ Video çözümlü.
- ✓ Akıllı tahta desteği.
- ✓ Müfredata %100 uyumlu.

36 Haftalık Fasikül

- ✓ Haftalık konu takibi.
- ✓ Yeni nesil sorular.
- ✓ Kazanım kavrama testleri.
- ✓ Pratik çek-kopar yapı.

Yeni Nesil Soru Bankası

- ✓ Beceri temelli sorular.
- ✓ Mantık muhakeme odaklı.
- ✓ Bölüm sonu denemeleri.
- ✓ Tamamı video çözümlü.

SOSYAL BİLGİLER DÜNYASI®

Bu metin ve doküman Muammer ASLAN tarafından "Sosyal Bilgiler Dünyası" için hazırlanmıştır.

www.sosyalbilgilerdunyasi.com